

מידי ודאי, ואם כן אף ברשות הרבים כן, שלא טהרו ספק טומאה בענין זה אלא כשהוא ספק מתחלתו⁵. אלא שאם היה זה הספק ברשות הרבים, כשאמרו לא תימ' שהטילה נפל אלא שהטילה כמין נפל לא היו צריכין לטהר מטעם חולדה וברדלס שהן מצויין שם, אלא בספק נפל בלבד היה טהור⁶. אלא ברשות היחיד היה הספק, ואם (אם) כן אף בשתי ספקות היה ראוי לטמא, שהרי אמרו במס' טהרות⁷ כל מקום שאתה יכול לרבות ספיקות וספיקי ספיקות ברשות היחיד ספקו טמא. וזה כשהן ספקות גמורות, אבל ספק זה של גרירת חולדה וברדלס⁸ ספק קרוב לוודאי, מאחר שהיו סבורין שהוא מוציא מידי ודאי. ואמרו עכשו שמתחלה הוא ספק אם הטילה נפל, ואע"פ שספק של גרירה אינו מוציא מידי ודאי, מוציא הוא מידי ספק אפי' בדין טומאה ברשות היחיד שמטמאין בשתי ספקות. וזהו הטעם במדורות של גוים שהן מטהרין בשתי ספקות דאימר הוה אימר לא הוה ואם תמצא לומר הוה אימר אכלתיה, שאע"פ שהוא טומאה ברשות היחיד ספק זה של אימר אכלתיה הוא ספק קרוב לוודאי, כמו שכתבנו למעלה⁹.

[ואיבעית אימא¹⁰ כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גררוהו]¹¹. כך נמצאת הנוסחא בספרים ישנים. ותמה הוא, היאך עושין וודאי גמור בגרירה מאחר שלא ראינו אותה, שהרי באכילה אמרו למעלה ואע"פ שהוא קרוב לוודאי שאינו מוציא מידי ודאי. ואם תאמר שהגרירה הוא ודאי גמור יותר מן האכילה, אם כן למה אין חוששין שמא גררה חולדה, דאע"ג דאיכא ספק נמי דאימר אכלתיה הוה ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי. ואיפשר שאינו ודאי גמור כמו ודאי הנראה לעינים, אלא כענין חזקתו של ר' חנינא חוואה שאמרו עליה שהיא מוציאה מידי ודאי¹². או נאמר שמה שאמרו שאין חוששין שמא גררה חולדה הוא בביתם, שאין החולדות מצויות שם כמו שהן מצויות בשדות. ויש ספרים שכתוב בהן: ודאי גררוהו ההיא שעתה¹³. ופירושה, שאחר שעכשו אנו רואין שגררוהו דבר ברור הוא שמיד גררוהו, כי למה היו מאחרין עליו. אבל אם ספק על הגרירה עצמה לא היו אומרים עליו שהוא מוציא מידי ודאי.

[בשלשה עשר דשכיה לא משירא בארבעה עשר דלא שכיה לה משירא]¹⁴. אי איפשר שהיא דעתו של אביי לומ' דבארבעה עשר ודאי משירא, שמאין בא לו זה שאין לומר בארבעה עשר נימא אכלתיה בספק קרוב לוודאי כמו שאמרנו בשלשה עשר¹⁵, ואם כן תמה

5 עי' במהר"ם לובלין לתוס' ע"ז מ"ב א' ד"ה מפני (בסה"ד), ועי' בהע' הבאה. 6 י"ל שוהי גם כוונת התוס' (כאן ד"ה ספק) בקשייתם: אי ברשות הרבים אפי' בספיקא אחת טהור. אבל בתוס' הרא"ש נדה ט"ו ב' ד"ה ובא, כתב: אי ברה"ר מאי פ"ך וכו', ע"ש. משמע מדבריו שאעפ"י שאין ספק מוציא מידי ודאי מ"מ נשאר בספק וברה"ר טהור, ורבינו סובר שנשאר ודאי. 7 פ"ו מ"ד. ע"ש הנוסח. 8 גר' שסובר רבינו שהספק הוא רק אם האהיל על הטומאה שבבור, אבל לגרירה שכנגד רגליו אין חוששין, ולפיכך לא הזכיר אלא ספק גרירה שהוא קרוב לוודאי. והתוס' בפ"י ב' כ' ספק גרירה ואכילה, ועי' במהרש"א ובפ"י לדבריהם. ועי' בתוס' שנג' ד"ה ובא, בתוס' ר"פ סד"ה מפני, ובמהר"ם חלאה ד"ה ואב"א. 9 ט' א' ד"ה אמר. 10 ניכר משיירי האותיות המחוקקות שאין בנוסחא זו תיבות, "התם ודאי וודאי הוא" שלפנינו, וכ"ה בכ"י ב' בדק"ס אות צ'. 11 בכתה"י מחוק. 12 אבל אין חוששין שמא גררה חולדה, שמאחר שאינו ודאי גמור לא מתזיקינן ריעותא, ועוד שאין לדבר סוף. 13 כגירסתינו. 14 בכתב היד מחוק, ומרישומי האותיות המחוקקות נראה כפי שהשלמתי, ומעין זה היא גי' כ"מ, ור' נוסח הדפוס. 15 ואע"פ שנתן אביי טעם לדבריו שבי"ד דלא שכיה ריפתא משירא, מ"מ ודאי גמור אין כאן. שלא כדעת המאור שמפרש בי"ד ודאי משירא. ועי' במהר"ם חלאה ט' א' ד"ה בבשר. ועי' לעיל ט' א' ד"ה

הוא היאך חוששין לחולדה אף בארבעה [עשר], שהרי מ"מ ספק וספק הוה, דהא לא חזינא לה שגררה ואימר גררה אימר לא גררה ואם תמצא לומר גררה אימר אכלתיה. ויש לומר שדעתו של אביי שראוי לחוש בחולדה בארבעה עשר מפני שדרכה לשייר, והואיל ותקנו חכמים בדיקה ראוי להם לחוש למה שהוא רגיל וקרוב, אלא שבמשנתנו אמרו שלא חששו לזה שאם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף, לומר שחששת חולדה שתהא גוררת באותו הבית עצמו ממקום למקום וחששת חולדה שמא גררה מחצר לחצר ומעיר לעיר שתיהן דומות זו לזו, ואביי הפריש ביניהן בחששת ארבעה עשר משום דלא שכיח לה ואית לן למימר דמשירא. ועל זה תמה [רבא] וכי חולדה נביאה היא, שאין נכון לחלק ביניהן מפני דעת החולדה שנאמר שהיא משירת בארבעה עשר ולא בשלשה עשר. ולפיכך השהו רבא את שתיהן שבכלן אין חוששין, ולא אמרו יניחנו בצנעא אלא להשיאו עצה שמא יארע לו דבר שיהא צריך בדיקה, והוא שמא תטול בפנינו, שעכשו ודאי צריך לבדוק דלא אמרינן אימר אכלתיה שאין ספק מוציא מידי ודאי. ורב מרי נמי הכי סבירא ליה שלא אמרו יניחנה בצנעא אלא להשיאו עצה, אלא שאמ' שהבדיקה לא בשנטלה לפנינו בלבד היא צריכה אלא אף בשח' [גיח] עשר ומצא תשע, ואם נאמר בכגון שאין לחוש אלא [ל]חולדה לא חדש כלום, דמה לי נטלה [בפנינו מה לי] ¹⁶ בידוע ¹⁷, אלא ודאי אף בשיש לחוש שמא נטלה אדם בא רב מרי לומ' שאחר שהניח עשר ומצא תשע שהוא יודע שאבד החמץ בבית הזה צריך לבדוק מפני שהחזק שאבד לו בבית, מה שאין כן במשנתנו שאין לו חזקה כלל שאבד לו חמץ בבית ולא מחזיקנן אסורא ¹⁸.

וצריך אתה לשאול ומהו טעמו של רב מרי שהרי בדיקה דרבנן היא ובספק אחד בלבד יש לך להקל, כ"ש שיש כאן שתי ספקות שמא נטלה חולדה שמא לא נטלה ואם תמצא לומר שנטלה אימר אכלתיה. ויש לך להשיב בזה שאין כאן שתי ספקות, שאין הספק אלא על זה החמץ שאבד לו בבית (ו)אם הוא בתוך הבית או בחוצה לה, וכיון שיהא חוץ לבית על ידי חולדה או על ידי אדם או על ידי שאכלה אותו או שהוציאה אותו מן הבית הכל אחד ¹⁹, שאם אין אתה אומ' כן אף בדתזינא דשקל דאמרי' לעיל דהוה ליה ספק וודאי הן שתי ספקות, שמא הוציאתו מן הבית או שלא הוציאתו ואם תמצא לומר שלא הוציאתו שמא אכלו ²⁰, אלא שהכל ספק אחד אם הוא בבית או שאינו בבית, שאינן שתי ספקות אלא כשהספק השני הוא מתוך הספק הראשון, כגון דלא חזינא דשקל דאיכא לספוקי אימר על אימר לא על ואם תמצא לומר על אימר אכלתיה.

אבל עדין אתה צריך לשאול אף בספק אחד למה הוא צריך לבדוק מאחר שהוא ספק מתחלתו, שאע"פ שודאי היה החמץ בכאן כשהניח עשר מכל מקום כיון שלא מצאו אותו במקומו הלך לו הודאי והוא ספק גמור, שכך יש לומר שיצא מן הבית כמו שיש לומר שהוא טמון בבית. וכן יש לך לשאול במה שאמרו בסמוך הינו תשע חנויות שספקו אסור, והן ודאי שתי ספקות שמא חמץ שמא מצה ואם תמצא לומר חמץ אימר אכלתיה. ושמה תאמר

אמר ר"ז, שכ' רבינו שבכל הסוגיא א"א שלא לחוש לספיקא דאימר אכלתיה. ועי' מש"כ מהר"ם חלאוה כאן בד"ה אמר אביי, ופירושו עולה לפי הגירסא שבי"ג לא מצנעא ובי"ד מצנעא. ¹⁶ כ"ג לתקן. ¹⁷ גר' שצ"ל: בידוע שנטלה. ¹⁸ עי' בחי' הר"ן ד"ה רב. ¹⁹ שכאשר שני הספיקות הם משם אחד אינו ס"ס, כמ"ש התוס' בכתובות ט' א' ד"ה ואי, ועי' ש"ך יח"ד סי' ק"י דיני ס"ס אות י"א. ובפמ"ג שם נסתפק אם אינו ס"ס מהתורה או רק מדרבנן. ²⁰ צ"ל: אכלתו.